

שאלה: בפרשת תולדות מסופר כי יצחק חפר בארות שלוש פעמים, והיו הפלשתים צוררים לו, ופעמיים מילאו אותם עפר. מה התועלת שהתורה תספר לנו זאת?

תשובה: התורה (בראשית כו, יח) כותבת:
וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם
פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם, וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כְּשְׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו:

צריך עיון, אם הם "סתם שמות", מה איכפת לנו אם קרא להם שוב אותם השמות? ומה הוא ההפסד אם יישכחו השמות הקודמים? אלא מנהגו של אברהם אבינו היה שבכל מקום שהלך חינך לאנשים שיש בעולם בורא ומנהיג. זאת עשה על ידי שהזכיר שמו של הקב"ה בכל פעולה, בכל מעשה ומעשה. כלשון ספר "הכתב והקבלה" על המקרא הנ"ל: "כענין 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה' (בראשית כב, יד), 'ויקרא את שם המקום ההוא בית אל' (בראשית כח, יט), 'ויקרא שמו ה' נסי' (שמות יז, טו), 'על כן קרא לבאר באר לחי רואי' (בראשית טז, יד). ככה עשה אברהם בבארות אשר חפר, שקרא את שמם בשם ה'. ולפי שהיתה מדתו של אברהם להשתדל בכל מאמצי כחו להשיב רבים מְעוֹן ללמדם דעת את ה'... המציא תחבולה נפלאה להכניס על ידה את המוטעים אל תחת כנפי השכינה, כל באר אשר קרא אותה בשם אשר יורה על אמתת מציאת ה'...

בזה הרגיל בפי הבריות הבאים לשאוב מים מבארו, באמרם 'נלכה נא לשאוב מים מבאר הנקרא כך וכך', שנתעוררו על דעתם המשובשת ויתנו לבם אל השגה אמתית, ה' ב"ה לבדו הוא אלהי עולם ותחת ממשלתו לבד יתנהג העולם".

בימינו אין הזכרת שם שמים מצויה ברשות-הרבים הישראלית הכללית. הונהגה במדינתנו הפרדה גמורה בין דת ומדינה. לעומת מה שבארצות הברית (לדוגמא) במושב הראשון של בית הנבחרים, יושב ראש האסיפה הכללית קורא תפילה לבקש עצה וחכמה מאת הקב"ה בכל דיוני בית הנבחרים, וכן במושב האחרון בסוף התקופה, הוא מודה בפומבי לאל עולם על עזרתו, אצלנו שורר דומיה נוראה. וכבר הזכרנו בשיחה הקודמת שעל פי חז"ל (סנהדרין לט עב) את הדברים הטובים שיש אצל אומות העולם חייבים אנו ללמוד מהם.

עוד בשנת 1918 כתב הרב קוק (אגרות הראי"ה ח"ג, אגרת תתק"ה) ביקורת על הנציגים של הציונית הכללית החילונית, שכאשר הם באים לבקש ולהתחנן לפני הגויים לתת לנו מולדתנו הם מזכירים את קשרנו לספר הספרים, התנ"ך. וכאשר מדברים ליהודים נוהגים הם: "הס, כי לא להזכיר בשם השם". כך לשונו:

"נְחַלֵּץ מאותו הלחץ של הזחלנות, שהעסקנות [=הפוליטיקה] הלאומית המודרנית עצור בו, זו הדו-פְּנִימִיּוּת [=בלשוננו: הדו-פרצופית], להגיד בקול ובכתב מעבר מזה שאנו רק לאומיים אנחנו ואין לנו בכלל ענין קדוש ואלוהי; ומעבר מזה, כשנצרכים לדבר עם הגויים, שעוז ממלכה בידם, ורגש של כבוד לקודש ה', והאורה האלוהית שבתנ"ך היא חוטר גאותם, שם מתהפכים למקדישי הביבל [=לועזית, שם של התנ"ך]. ועד כמה תוכל צביעות כזאת להיות קיימת ולא [ת]תגלה בכל מערומיה?"

עת קום המדינה, ביום הגורלי ה' אייר תש"ח, נסוב ויכוח בין חברי אותה הועידה המכריזה על קום המדינה. מי שנהיה אח"כ שר הדתות הרב יהודה מיימון טען שאחרי אלפיים שנות גלות יש להביע במסמך תודה להקב"ה, אבל כמה נציגים של השמאל הקיצוני התנגדו בתוקף. הגיעו לפשרה להזכיר "צור ישראל". החילונים פירשו ניב זה כביטוי לעוז ותעצומה נפשית של עמנו, ולא בקודש. בעקב זאת, בעת חתימת הרב מיימון במסמך ההוא צירף לשמו שתי האותיות ב"ה, כדי בכל זאת להזכיר שם שמים במסמך לאומי זה.

עלינו, המאמינים בהקב"ה ובהשגחתו, להזכיר בכל הזדמנות את מציאות הבורא. וכך עם ישראל יהיה מה שהוא מיועד להיות, "אור לגוים" (ישעיה מט, ו). המקרא מעיד שהקב"ה מכריז עלינו "ואתם עַדִּי" (ישעיה מג, יב; וכן מד, ח). כל תהליכי ההסטוריה והישרדותנו מול אויבינו הרבים בכל דור ודור, מצביעים על מציאות הבורא השומר עלינו. אין להשלים עם שתיקתם של תועי-רוח. עלינו ללכת בעקבות אברהם אבינו ויצחק אבינו שחיפשו עצות כיצד להרגיל את כל אלו שפגשו בהם: "יש אל עליון!".

כתוב בספר ישעיה (יב, ד):

(ד) וְאִמְרָתֶם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לֵה' קָרְאוּ בְּשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילֹתַיִו, הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׁגָּב שְׁמוֹ. תִּפְקִידוֹ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא לִלְמַד לְכָל אַרְצוֹת תְּבַל. בִּהְתַּחֲלָה נִתְחַל עִם בְּנֵי עַמְּנוֹ עִצְמוֹ.